

บทความวิชาการ

ผลกระทบต่อพยาบาลไทยจากการเป็นประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ. 2558

The Effects of Implementation of the ASEAN Economic Community in 2015 on Thai Nurses

อุดมรัตน์ สงวนศิริธรรม, ค.ม. (Udomrat Sngounsiritham, M.Ed.) *

บทคัดย่อ

ประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มการจัดตั้งประชาคมอาเซียนตั้งแต่ปี 2510 ซึ่งจะรวมตัวกันอย่างสมบูรณ์ตามกฎบัตรอาเซียนในปี 2558 มีผลให้เกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่มุ่งหมายให้มีฐานการผลิตร่วมในตลาดเดียว ภาชีนำเข้าเป็นศูนย์และการเคลื่อนย้ายธุรกิจภาคบริการเป็นไปอย่างเสรีทุกภาคส่วนในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบริการจึงควรมีการตื่นตัวและปรับตัวเพื่อการเตรียมพร้อมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การบริการสุขภาพเป็นธุรกิจภาคบริการสำคัญที่จะสร้างโอกาสการเติบโตทางเศรษฐกิจได้ ประเทศไทยในฐานะผู้นำด้านบริการสุขภาพในกลุ่มประชาคมอาเซียนจึงมีโอกาสดีที่จะได้รับประโยชน์อย่างมาก วิชาชีพการพยาบาลซึ่งมีส่วนร่วมสำคัญในธุรกิจบริการสุขภาพจึงควรตื่นตัวและเตรียมความพร้อมโดยเฉพาะพยาบาลที่ต้องมีการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้เกิดผลดีในสังคมของอาเซียน ควรรับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เป็นต้นว่า การลงนามในข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาลของอาเซียนเมื่อปี พ.ศ. 2549 เพื่อที่จะได้ปรับปรุงตนเองให้สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในกลุ่มประชาคมอาเซียน

คำสำคัญ: ประชาคมอาเซียน พยาบาลไทย ผลกระทบ

* รองศาสตราจารย์ รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ วิทยาลัยเชียงใหม่

* Associate Professor, Vice-President in International Affairs, Chiang Rai College

Abstract

Thailand is the one of the South East Asian countries who initiated the ASEAN Community in 1967, and commenced a building process that will be complete in 2015. The ASEAN Community comprising the ASEAN Economic Community (AEC) will become a single market and production base which is stable, prosperous, and highly competitive, allowing for the free flow of goods and services. Nurses in Thailand must make efforts to ensure that they can continue to be successful when these changes are implemented. This is especially true since health care services is a key economic interest of Thailand, which provides superior health care services among the Asean countries as evidenced by the Asean Mutual Recognition Arrangement on Nursing Services in 2006.

Keywords: ASEAN community, Thai nurses, effects

คำนำ

ความเปลี่ยนแปลงของโลกเป็นสิ่งธรรมดาที่ทุกคนต้องเผชิญอย่างมากในทุกวันนี้เนื่องจากความก้าวหน้าที่รวดเร็วทั้งด้านความรู้และเทคโนโลยีรวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัวการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ชาวไทยจะต้องเตรียมตัวคือการเข้าสู่สังคมที่มีการรวมตัวของประชากรแต่ละมุมโลกที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน รวมตัวกันดำเนินชีวิตเพื่อสร้างพลังอำนาจต่อรองและปกป้องกลุ่มของตน เช่นเดียวกันกับการรวมตัวของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asian Nations) เพื่อเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) ที่หวังผลความเจริญและมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งต้องมีผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ในวิชาชีพการพยาบาลอย่างแน่นอน ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้ศึกษาหาความรู้ ติดตามความก้าวหน้าเตรียมข้อมูลและเตรียมตัว เพื่อให้เกิดความพร้อมและสามารถขับเคลื่อนกระบวนการทัศน์ของวิชาชีพการพยาบาลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงนี้และพัฒนา

ร่วมกันไปได้อย่างกลมกลืน

ความเป็นมาของอาเซียน

อาเซียน (ASEAN : Association of South East Asia Nations) เป็นการรวมตัวของ 10 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มก่อตั้งครั้งแรกในปี 2510 โดยมีสมาชิก 5 ประเทศ คือ ไทย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และอินโดนีเซีย ลงนามร่วมกันเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 ณ กระทรวงการต่างประเทศ วังสราญรมย์กรุงเทพมหานครมีสาระสำคัญในการสร้างความมั่นคงในภูมิภาคและขยายไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อกระตุ้นการค้าและการลงทุน ในเวลา 5 ปีต่อมาประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ บรูไน เวียดนาม ลาว พม่าและกัมพูชา ททยอยเข้ามาเป็นสมาชิกตามลำดับ อาเซียนจึงมีสมาชิกครบ 10 ประเทศในปัจจุบัน (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554 ก) โดยมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงจาร์กาตา ประเทศอินโดนีเซีย และมีสำนักงานสาขาอยู่ในทุกประเทศสมาชิก สำหรับการดำเนินงานในช่วงแรกของอาเซียนเป็นการปรับทัศนคติเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างกัน จึงเน้นเรื่องการเมืองและความมั่นคงเป็นหลัก จากนั้นจึงเป็นช่วงของการขยายความร่วมมือทาง

เศรษฐกิจในอาเซียนและมุ่งพัฒนาสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในท้ายที่สุด ดังนั้นในระยะเริ่มแรกอาเซียนจึงทำงานร่วมกันแบบถ้อยทีถ้อยอาศัยท่ามกลางความผันแปรของสถานการณ์การเมืองและเศรษฐกิจโลก งานของอาเซียนจึงดำเนินไปอย่างช้าๆ โดยมีการประชุมระดับสูงสุดร่วมกันที่เรียกว่า “การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit)” เพื่อให้ความเห็นชอบและให้การรับรองแผนปฏิบัติการต่างๆ ของอาเซียน เริ่มแรกการประชุมนี้ไม่ได้เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี และเคยว่างเว้นนานถึง 9 ปี แต่เนื่องจากแรงกดดันจากภายนอก อาทิ บทบาทของจีน อินเดีย รัสเซีย สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่นและการขยายตัวของสหภาพยุโรป (European Union : EU) ที่เข้ามามีอิทธิพลในประเทศของกลุ่มอาเซียน จึงทำให้เกิดการประชุมสุดยอดอาเซียนขึ้นใหม่เป็นประจำทุกปีและเริ่มประชุมปีละ 2 ครั้งตั้งแต่วันที่ 2551 เป็นต้นมาสาระสำคัญของการประชุมได้แก่สนธิสัญญาความร่วมมือในด้านสันติภาพเสรีภาพและความมั่นคงภายในภูมิภาคอาเซียน สนธิสัญญาการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน ฯลฯ ที่สำคัญคือการประกาศใช้กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) เพื่อเป็นกลไกในการปรับปรุงการทำงานของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีการลงนามร่วมกันในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 ที่ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 และประกาศใช้ในวันที่ 15 ธันวาคม 2551 กำหนดให้มีการประชุมปีละ 2 ครั้ง ดังนั้นในระยะเวลา 44 ปีของการก่อตั้งอาเซียนจึงมีการประชุมสุดยอดอาเซียนแล้ว 19 ครั้ง ในการประชุมครั้งที่ 19 จัดขึ้นเมื่อวันที่ 17-19 พฤศจิกายน 2554 ณ บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย

เป้าหมายของอาเซียนถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้อาเซียนสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นได้ อาเซียน

จึงกำหนดเป้าหมายของการดำเนินงานทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้อาเซียนเป็นวงสมานฉันท์แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (A Concert of Southeast Asian Nations) เป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาอย่างมีพลวัต (A Partnership in Dynamic Development) เป็นชุมชนแห่งสังคมที่เอื้ออาทร (A Community of Caring Societies) และเป็นภูมิภาคที่มุ่งปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก (An Outward-Looking ASEAN) เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จึงกำหนดให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ให้แล้วเสร็จภายในปี 2558 โดยประกอบด้วยสามเสาหลักคือ

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community : APSC) มุ่งให้บรรลุสันติภาพ เสถียรภาพ ประชาธิปไตยและความมั่นคงในภูมิภาค โดยพัฒนาทางการเมือง ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เสริมสร้างความเข้าใจ แก้ไขปัญหาภายในโดยสันติและสร้างสันติภาพเพื่อป้องกันข้อพิพาทระหว่างกัน

2. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ((ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) มุ่งให้บรรลุการทำนุบำรุงทรัพยากรมนุษย์ธรรมชาติและวัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยยึดถือประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างสังคมที่เอื้ออาทรจัดการต่อผลกระทบทางสังคม ส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและส่งเสริมอัตลักษณ์อาเซียน

3. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มุ่งให้บรรลุขีดความสามารถสูงสุดในการแข่งขันเพื่อการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยส่งเสริมการรวมตัวของสินค้าและบริการ การเงินและการลงทุน การคมนาคม และการขนส่ง วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและพลังงาน รวมทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศคู่เจรจากับอาเซียน

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของอาเซียน เป็นเรื่องเร่งด่วนที่มีผลกระทบต่อชาวไทยและชาวอาเซียน นับตั้งแต่มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีและปรับลดอัตราภาษีซึ่งกันและกัน (AFTA) ในปี พ.ศ. 2533 และกำลังพัฒนาไปสู่การแลกเปลี่ยนทางการค้าและการเคลื่อนย้ายบริการอย่างเต็มรูปแบบภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งจะทำให้เกิดการแข่งขันกันในภูมิภาคและการผนึกกำลังร่วมกันเพื่อแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคอื่นด้วย จากการเปิดเสรีด้านการค้าและบริการของประชาคมอาเซียนนี้ ส่งผลกระทบต่อสถาบันอุดมศึกษาทำให้มีการจัดการศึกษาข้ามพรมแดนระหว่างประเทศสมาชิกขยายตัวมากขึ้น และจากการที่อาเซียนกำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษในการทำงาน (สมเกียรติ อ่อนวิมล, 2554ข) สื่อให้เห็นว่าการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นเรื่องจำเป็นทั้งในโลกปัจจุบันและอนาคตหลายประเทศในอาเซียนจึงดำเนินการพัฒนาขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนโดยเพิ่มการศึกษาภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศต่างๆ ในอาเซียน การเตรียมพยาบาลเพื่อทำงานให้ได้ผลดีจึงจำเป็นต้องมีความพร้อมทางด้านภาษาและด้านอื่นๆ ที่จำเป็นซึ่งสถาบันการศึกษาพยาบาลในประเทศไทย และผู้บริหารการศึกษารวมทั้งตัวพยาบาลเองควรตระหนักและเตรียมตัวเพื่อความอยู่รอด และสร้างความก้าวหน้าในด้านบริการสุขภาพให้ประเทศไทยเป็นผู้นำในอาเซียนและเป็นผู้นำของภูมิภาคอื่น เรื่องที่พยาบาลไทยทุกคนควรมีความรู้ความเข้าใจเป็นพื้นฐานต่อการปรับตัวสู่ประชาคมอาเซียนได้แก่ ความเข้าใจในกฎบัตรอาเซียนยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาลของอาเซียน และการวางแผนเตรียมตัวให้สอดคล้องกับอาเซียน ดังนี้

กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

กฎบัตรอาเซียน คือ ธรรมนูญของอาเซียน ที่วางกรอบทางกฎหมาย โดยกำหนดโครงสร้างองค์การบริหารงาน จัดระบบการทำงาน และกำหนดกลไกความร่วมมือในกลุ่มประชาคมอาเซียนภายในปี พ.ศ. 2558 จากการลงนามของผู้นำรัฐบาลในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 13 ที่ประเทศสิงคโปร์ เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2550 สมาชิกได้ให้สัตยาบันเพื่อให้กฎบัตรอาเซียนมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม 2551 เป็นต้นไป สาระสำคัญประกอบด้วย ส่วนที่ 1 อารัมภบท : ความเป็นมาของอาเซียน เหตุผลในการทำกฎบัตร การสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบด้วยสามเสาหลักและการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ส่วนที่ 2 เป้าหมายและกฎระเบียบของอาเซียน: หลักการทางกฎหมาย สมาชิกภาพ องค์การ ความสัมพันธ์ เอกสิทธิ์ทางการทูต การตัดสินใจ การระงับข้อพิพาท ทบประมาณ และการเงิน การบริหาร อัตลักษณ์ สัญลักษณ์ ความสัมพันธ์กับภายนอก และส่วนที่ 3 บทบัญญัติสุดท้าย: บทบัญญัติทั่วไปที่กล่าวถึงพันธกรณีของสมาชิกที่จะปฏิบัติตามกฎบัตรอาเซียน (กระทรวงการต่างประเทศ, 2551) ซึ่งมีหมวดที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ดังนี้

หมวด 1 ข้อย่อยที่ 5 ความว่า “เพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีเสถียรภาพมั่นคง มีความสามารถในการแข่งขันสูง และมีการรวมตัวทางเศรษฐกิจซึ่งมีการอำนวยความสะดวกทางการค้า และการลงทุนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้า บริการและการลงทุน การเคลื่อนย้ายที่ได้รับความสะดวกของนักธุรกิจ ผู้ประกอบวิชาชีพ ผู้มีความสามารถพิเศษและแรงงาน และการเคลื่อนย้ายอย่างเสรียิ่งขึ้นของเงินทุน”

หมวด 1 ข้อย่อยที่ 6 ความว่า “เพื่อบรรเทาความยากจนและลดช่องว่างของการพัฒนาภายในอาเซียนโดยผ่านความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน”

หมวด 10 ข้อย่อยที่ 34 ความว่า “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” (The working language of ASEAN shall be English)

หมวด 11 ข้อย่อยที่ 36 ความว่า “อาเซียนมีวิสัยทัศน์เดียว อัตลักษณ์เดียว ประชาคมเดียว” (One vision, One identity, One community)

หมวด 11 ข้อย่อยที่ 39 ความว่า “วันที่ 8 สิงหาคมเป็นวันอาเซียน” (The eighth of August shall be observed as ASEAN Day)

พยาบาลไทยและพยาบาลในประเทศอาเซียน ในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพหนึ่ง ย่อมมีโอกาสที่จะได้รับความสะดวกในการเคลื่อนย้ายไปทำงานในระดับสูงขึ้นและได้รับค่าตอบแทนที่ดีกว่าซึ่งขณะเดียวกันอาจช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนพยาบาลในบางประเทศได้

การเปิดเสรีการค้าภาคบริการ (Free trade in services)

ประเทศไทยเป็นประเทศสมาชิกขององค์การการค้าโลก (WTO) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ซึ่งได้มีการประชุมเจรจาเปิดการค้าเสรีภาคบริการ (General Agreement on Trade in Services : GATS) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เป็นต้นมา มีผลให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอาเซียน (ASEAN Framework Agreement on Services : AFAS) เพื่อขจัดข้อจำกัดทางการค้าภาคบริการ และเปิดเสรีทางการค้าภาคบริการในประเทศสมาชิกอาเซียนให้มากกว่าข้อตกลง GATS ประกอบด้วยการค้าภาคบริการ 7 สาขา คือ การค้าบริการด้านธุรกิจ การก่อสร้าง

สุขภาพ การขนส่งทางน้ำ เทคโนโลยีสารสนเทศ การท่องเที่ยว และการศึกษา โดยมีการค้าภาคบริการ 4 รูปแบบได้แก่ 1) การให้บริการแบบข้ามพรมแดน 2) การบริโภคนบริการในต่างประเทศ 3) การจัดตั้งธุรกิจเพื่อให้บริการในต่างแดน และ 4) การเคลื่อนย้ายบุคลากรเพื่อให้บริการในต่างแดน ในรูปแบบที่ 4 นี้ ได้มีการพิจารณาาร่วมกันถึงเสรีแรงงานอาเซียนในทุกสาขาอาชีพและได้บรรลุข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัตินักวิชาชีพอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement : MRA) เรียบร้อยแล้ว 7 สาขาอาชีพได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล นักบัญชี วิศวกร สถาปนิก และช่างสำรวจ (วีรศักดิ์ ใค้วสุรัตน์, 2554; สุวรรณา ตุลยวศินพงศ์, 2554) สิ่งเหล่านี้ย่อมทำให้ลักษณะการทำงานของพยาบาลไทยเปลี่ยนแปลงไป โดยมีโอกาสให้บริการสุขภาพแก่คนต่างชาติเพิ่มมากขึ้นในทุกรูปแบบของการบริการ ทั้งการบริการในประเทศและการบริการในต่างประเทศ จึงทำให้มีโอกาสในการประกอบวิชาชีพเพิ่มขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องเตรียมตัวให้มีความรู้ในการให้บริการบุคคลข้ามวัฒนธรรมด้วย

ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาลของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Nursing Services: MRA-N)

รัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนได้ลงนามในข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาลเมื่อปี พ.ศ. 2549 (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ, 2554) มีสาระสำคัญของข้อตกลงคือ เปิดเสรีให้พยาบาลที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด สามารถขึ้นทะเบียนเพื่อขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการพยาบาลในประเทศสมาชิกได้ทุกประเทศ โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบภายในของประเทศนั้นๆ และพยาบาลต่างชาติเหล่านั้น

ต้องมีใบประกอบวิชาชีพในประเทศของตนเองด้วย (Country of Origin) การขอรับใบประกอบวิชาชีพในประเทศอื่นต้องผ่านการประเมินตามระเบียบของประเทศนั้นๆ และอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานที่กำหนดให้รับผิดชอบ (Nursing Regulatory Authority: NRA) สำหรับประเทศไทย คือ สภากาชาดพยาบาล โดยการยอมรับคุณสมบัติของพยาบาลวิชาชีพต่างชาติ มีเงื่อนไขว่า 1) ต้องสำเร็จการศึกษาพยาบาลระดับวิชาชีพจากสถาบันที่เป็นที่ยอมรับของประเทศนั้น 2) จดทะเบียนและมีใบประกอบวิชาชีพที่เป็นปัจจุบัน 3) มีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี ต่อเนื่องกัน โดยปฏิบัติตนสอดคล้องกับกฎระเบียบในการพัฒนาวิชาชีพ 4) มีใบรับรองว่าไม่เคยทำ ความผิดอย่างร้ายแรงหรือบกพร่องในด้านมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ และ 5) มีคุณสมบัติอื่นๆ ตามที่กำหนด เช่น สุขภาพและสมรรถนะทางร่างกาย เป็นต้น การปฏิบัติงานของพยาบาลต่างชาติจะอยู่ในความควบคุมดูแลของหน่วยงานที่รับผิดชอบในประเทศนั้นๆ โดยตรง

ผลกระทบต่อการทำงานของพยาบาลไทย

จากการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยและสังคมของอาเซียนที่ปรากฏชัดเจนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ประกอบกับการศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสหภาพยุโรป ทำให้ผู้เชี่ยวชาญคาดการณ์ได้ว่า การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะมีผลกระทบต่อพยาบาลไทยดังนี้

1. จำนวนพยาบาลในประเทศไทยจะเพิ่มขึ้น จากการเคลื่อนย้ายแรงงานพยาบาลจากชาติในอาเซียนเข้ามาทำงานในประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันมีการเปิดสอนภาษาไทยในสถาบันอุดมศึกษาของอาเซียนจำนวนมากและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในหมู่ผู้เรียนเพื่อเตรียมตัวให้พร้อมสำหรับการสอบ

ใบประกอบวิชาชีพการพยาบาลในประเทศไทยที่กำหนดไว้ว่าต้องเป็นภาษาไทยเท่านั้น มีผลให้ลดปัญหาการขาดแคลนพยาบาลในประเทศไทยและพยาบาลไทยอาจมีตำแหน่งงานเปลี่ยนไป

2. การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์ ทำให้มีลูกค้าที่หลากหลายจากต่างประเทศ เข้ามารับการรักษาหรือรับการผ่าตัดที่ทันสมัย ดังนั้น ความต้องการพยาบาลที่มีความสามารถในการสื่อสาร ด้วยภาษาต่างๆ จึงมีมากขึ้น เช่นเดียวกัน พยาบาลที่พูดได้หลายภาษาจึงเป็นที่ต้องการของศูนย์การแพทย์เหล่านี้ ผลกระทบต่อพยาบาลไทยคือ ความจำเป็นในการเตรียมตัวด้านภาษาและการพัฒนาเทคนิคบริการด้านต่างๆ ให้ดียิ่งขึ้น

3. การลงทุนจัดตั้งสถานบริการในประเทศไทย เพื่อให้บริการชาวต่างชาติ จะมีนักลงทุนในอาเซียนสนใจเข้าร่วมลงทุนกับนักลงทุนชาวไทยเพิ่มมากขึ้น มีผลให้ธุรกิจบริการสุขภาพในประเทศไทยขยายตัวอย่างรวดเร็ว ความต้องการพยาบาลที่มีศักยภาพสูงจะขยายตัวตามไปด้วย ผลกระทบต่อพยาบาลไทยคือความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อแสดงให้เห็นว่าพยาบาลไทยสามารถทำงานได้สอดคล้องกับความต้องการที่เพิ่มขึ้น

4. อัตราค่าจ้างพยาบาลจะเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะพยาบาลที่ทำงานในโรงพยาบาลและหน่วยงานที่มีความซับซ้อนซึ่งต้องใช้ความชำนาญพิเศษของพยาบาลที่ได้รับการฝึกมาโดยเฉพาะ จึงเกิดการแย่งชิงพยาบาลเหล่านี้ทำให้มีพยาบาลต่างชาติพยายามเข้ามาช่วยเติมเต็มในด้านนี้ ผลกระทบต่อพยาบาลไทยคือเกิดการแบ่งแยกประเภทของพยาบาลชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้เห็นว่าพยาบาลที่มีความชำนาญทำงานอย่างไร และได้รับค่าตอบแทนมากกว่าอย่างไร พยาบาลที่ไม่พัฒนาตนเองจะต้องเผชิญกับสภาพการทำงานที่ตกต่ำและได้รับค่าตอบแทนที่น้อยกว่าอย่างมาก

5. ความต้องการการพยาบาลจะเปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะที่เป็นการให้การพยาบาลในวัฒนธรรมไทยจะกลายเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น (Multi-cultural) พยาบาลที่จะทำงานได้ดีต้องมีความคิดพื้นฐานที่มีความเป็นสากลมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติต่างๆ โดยเฉพาะในกลุ่มประชาคมอาเซียนและชาติที่เป็นลูกค้ากลุ่มสำคัญของไทย และพยาบาลจะต้องใช้ความพยายามในการทำงานมากขึ้น

6. เทคโนโลยีในการให้บริการสุขภาพจะมีความก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ทำให้การดูแลผู้ป่วยมีการพัฒนาไปสู่การดูแลที่ซับซ้อน เช่น ผู้ป่วยที่ได้รับการปลูกถ่ายอวัยวะสำคัญหรือผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บป่วยที่รุนแรง

7. การลงทุนในต่างประเทศ จากนโยบายของรัฐบาลทุกประเทศในอาเซียนที่สนับสนุนให้เอกชนและนักลงทุนได้รับความสะดวกมากขึ้นในการเคลื่อนย้ายไปลงทุนในประเทศอาเซียนหรือนอกอาเซียน เช่น จีนหรือญี่ปุ่น พยาบาลไทยจะมีโอกาสในการติดตามนักลงทุนไปทำงานในประเทศนั้นๆ การพัฒนาด้านภาษา การสื่อสารและวัฒนธรรมจะมีความจำเป็นมากขึ้น

8. โอกาสในการทำงานของพยาบาลไทยมีเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะงานในประเทศอาเซียน ภายใต้ันโยบายการสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีการเปิดเสรีทางการค้าและบริการ มีการสนับสนุนให้ผู้ประกอบวิชาชีพได้รับความสะดวกในการเคลื่อนย้ายไปทำงานอย่างเสรียิ่งขึ้น ดังนั้น การเตรียมตัวด้านความรู้ภูมิการศึกษา ตำแหน่งวิชาการและประสบการณ์ทั้งด้านการปฏิบัติการพยาบาล การบริหารการพยาบาลและการวิจัยทางการพยาบาล จะมีความจำเป็นต่อการทำงานในหลายประเทศ

9. ความต้องการศักยภาพในการทำงานของพยาบาลจะสูงขึ้น ทั้งในด้านส่วนตัวและด้านวิชาการ เนื่องจากการเคลื่อนย้ายแรงงานที่เสรีเพิ่มมากขึ้น เสมือนกับการนำจำนวนพยาบาลในแต่ละประเทศอาเซียนมารวมกัน ย่อมทำให้มีจำนวนมากจึงเกิดการแข่งขันสูงขึ้น พยาบาลที่มีศักยภาพต่ำกว่าจะหางานทำได้ยากขึ้นและได้รับค่าตอบแทนน้อยลงตามไปด้วย

10. ความสามารถทางด้านภาษาและการสื่อสารของพยาบาล ทั้งภาษาอังกฤษที่กำหนดเป็นภาษากลางของอาเซียน ภาษาของประเทศอาเซียนแต่ละประเทศ และภาษาที่ประเทศอาเซียนจะใช้ในการทำการค้ากับกลุ่มประเทศยุโรป จีน ตะวันออกกลาง ญี่ปุ่น ฯลฯ เนื่องจากภาษาเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญในการเป็นตัวกลางเพื่อการขยายงานของอาเซียนที่กำหนดให้เป็นฐานการผลิตเดียวที่มีขนาดใหญ่เพิ่มมากขึ้น ผลกระทบต่อพยาบาลไทยคือความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการพัฒนาด้านภาษาที่พยาบาลไทยยังเป็นรองพยาบาลชาติอื่นอยู่

การเตรียมตัวของพยาบาลไทยเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน

เมื่อได้ทราบความเคลื่อนไหวต่างๆ ของอาเซียนและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับพยาบาลไทย พยาบาลทุกคนจึงควรเร่งปรับตัวเพื่อการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้นี้ พยาบาลทุกระดับควรมีการปรับตัวดังนี้

1. ผู้บริหารการศึกษาพยาบาลและอาจารย์พยาบาลควรทำความเข้าใจเป้าหมายของอาเซียนให้ชัดเจน เข้าใจความร่วมมือทางการศึกษาของอาเซียน พัฒนาวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษา สนับสนุนและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน ปรับ

หลักสูตรและวิธีการสอนให้มีความเป็นสากลที่ส่งเสริมประชาคมอาเซียน จัดสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาเซียน ส่งเสริมให้อาจารย์บุคลากรและนักศึกษาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่อยู่ในสาขาวิชาชีพเดียวกันในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและหาโอกาสศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการพยาบาลในประเทศอาเซียน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาตนเองและถ่ายทอดสู่นักศึกษาและเพื่อนร่วมงานให้มีความสามารถมากกว่าพยาบาลในต่างประเทศ

2. ผู้บริหารการพยาบาลควรเรียนรู้วัตถุประสงค์ในการรวมกันเป็นอาเซียนและรายละเอียดเกี่ยวกับประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศ จัดเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสภาพภูมิศาสตร์ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ ศาสนา วัฒนธรรม ระบบบริการสุขภาพและสภาพการทำงานของพยาบาลในประเทศนั้น เพื่อช่วยให้พยาบาลผู้ได้บังคับบัญชาได้ศึกษา และเตรียมตัวสนับสนุนให้พยาบาลได้มีโอกาสพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง รวมทั้งส่งเสริมให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับพยาบาลชาติอื่นในอาเซียนเพื่อพัฒนาศักยภาพของพยาบาลต่อการทำงานในอนาคต

3. พยาบาลวิชาชีพควรตื่นตัวในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียน และพัฒนาทัศนคติของตนเองในการให้ความสำคัญของวัฒนธรรมแต่ละประเทศในอาเซียน ยอมรับยกย่องความสามารถและความสำเร็จของกันและกัน ส่งเสริมและมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมของภูมิภาคมากกว่าการมองประโยชน์ส่วนตนของแต่ละประเทศ กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ในวิชาชีพและด้านภาษาการสื่อสารและวัฒนธรรม เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการทำงานในประชาคมอาเซียน

4. นักศึกษาพยาบาล ควรให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อความเป็นประชาคมอาเซียน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบวิชาชีพของนักศึกษาโดยตรง การเตรียมตัวให้พร้อมต่อการเป็นประชากรที่ดีของอาเซียนจึงมีความสำคัญ นักศึกษาต้องพร้อมที่จะเป็นพยาบาลรุ่นใหม่ทำงานได้อย่างสมบูรณ์แบบในรูปลักษณะของพยาบาลอาเซียนที่พยาบาลไทยมีบทบาทในการเป็นผู้นำกลุ่มตั้งนั้นการพัฒนาสมรรถนะของตนเอง ทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม การปฏิบัติการพยาบาล วิชาการและการวิจัย การบริหารจัดการ ความเป็นวิชาชีพ การสื่อสารและสัมพันธภาพ เทคโนโลยีและสารสนเทศ และสมรรถนะทางสังคม รวมทั้งความชำนาญพิเศษทางการพยาบาลขั้นสูงต่อไปเพื่อให้ความพร้อมในการแข่งขันกับพยาบาลในประเทศอาเซียน

สรุป

ประเทศไทยเป็นผู้ริเริ่มการจัดตั้งประชาคมอาเซียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 ซึ่งจะรวมตัวกันอย่างสมบูรณ์ตามกฎบัตรอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 มีผลให้เกิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มุ่งหมายให้มีฐานการผลิตร่วมในตลาดเดียว ภาชี้นำเข้าเป็นศูนย์และการเคลื่อนย้ายธุรกิจภาคบริการเป็นไปอย่างเสรีทุกภาคส่วนในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการบริการจึงควรมีการตื่นตัว และปรับตัวเพื่อการเตรียมพร้อมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะการบริการสุขภาพซึ่งเป็นธุรกิจสำคัญหนึ่งที่จะสร้างโอกาสการเติบโตทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นในประชาคมอาเซียนและประเทศสมาชิก ประเทศไทยในฐานะผู้นำด้านบริการสุขภาพในกลุ่มประเทศอาเซียน จึงมีโอกาสดีที่จะได้รับประโยชน์อย่างมาก พยาบาลซึ่งเป็นผู้มีส่วนร่วมสำคัญในธุรกิจบริการสุขภาพจึงควรตื่นตัวและเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถ

ทำงานให้บริการสุขภาพได้ดีในสังคมของอาเซียน และควรสนใจรับทราบข้อมูลและความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องจากสื่อต่างๆ และกระทรวงการต่างประเทศ เป็นต้นว่า ความก้าวหน้าในการลงนามข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาลของอาเซียน

เมื่อปี พ.ศ. 2549 และควรริเริ่มปรับปรุงและพัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ความชำนาญและภาษา เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในประชาคมอาเซียน และสังคมภายนอก

.....

เอกสารอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ. (2554). *ข้อตกลงยอมรับร่วมสาขาวิชาชีพการพยาบาลของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Nursing Services) 2549*. Retrieved October 20, 2011, from <http://thaifta.com>

กระทรวงการต่างประเทศ. (2551). *กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)*. Retrieved December 15, 2011, from [http:// asean.org](http://asean.org)

กระทรวงการต่างประเทศ. (2554). *การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit)*. Retrieved November 8, 2011, from <http://asean.org>

ทศพนธ์ นรทัศน์. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. Retrieved September 19, 2011, from <http://thaifta.com>

บทวิจารณ์. (2552). “อาเซียนให้อะไรกับคุณ : ข้อตกลงยอมรับร่วมคุณสมบัติวิชาชีพอาเซียน”, *จดหมายข่าวสมาคมอาเซียนประเทศไทย*. 1(2),1-2.

วีรศักดิ์ โควสุรัตน์. (2554). *เปิดเสรีแรงงานอาเซียน AEC 2015 มีจริงหรือ?*. ส่วนงานสารสนเทศและเผยแพร่วิชาการ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน). Retrieved September 12, 2011, from <http://itd.or.th>

สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล. (2548). *แผนยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทยก่อนการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ค.ศ. 2015*. กรุงเทพมหานคร: ลินทวิกิจพรินติ้ง.

สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2554 ข). *การใช้ภาษาอังกฤษและภาษาอื่นในภูมิภาคกับอนาคตของไทยในอาเซียน*, *บันทึกอาเซียน*, Retrieved September 20, 2011, from [http://daily news.co.th/newstartpage/index](http://dailynews.co.th/newstartpage/index).

สมเกียรติ อ่อนวิมล. (2554 ก). *อาเซียนกับประเทศไทยและคนไทย*, *บันทึกอาเซียน*, Retrieved August 1, 2011, from [http://daily news.co.th/newstartpage/index](http://dailynews.co.th/newstartpage/index).

สุนทร ชัยยินดีภูมิ. (2554). *การเตรียมความพร้อมของไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายในปี 2558*. *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ ปอมท ประจำปี 2554*.

ณ หอประชุมกองทัพเรือ 19 สิงหาคม
2554.

สุวรรณา ดุลยวสินพงค์. (2554). เสรีแรงงานอาเซียน.

Retrieved August 8, 2011, from [http://
/biothai.net/news/9550](http://biothai.net/news/9550)

สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ, สำนักงาน
คณะกรรมการอุดมศึกษา. (2553). *ยุทธศาสตร์
อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่
การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558.*
กรุงเทพมหานคร : บางกอกบลิ๊ก.